

P o r o z n a,

manj žgana arheološka keramika

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

Nina Mertik, Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož / Regional Museum Ptuj-Ormož

Glavni dejavnik okolja, ki povzroča propadanje keramike je voda in vlažnost zemlje – keramika postane krhka, lomljiva, lahko tudi razpade. Vzroki za propadanje lahko izvirajo iz časa izdelave, uporabe predmeta ali okolja, v katerem je bil predmet najden. Keramika, žgana na nižjih temperaturah, se lahko v vlažni zemlji zelo razmoči, postane mehkejša kot okoliška zemlja – lončenina postopno rehidrira iz meta-kaolina v kaolin. Po izkopu se prisotnost vlage zelo zmanjša in ker se keramika ter zemlja ne sušita enakomerno, to privede do številnih škodljivih posledic. V takih primerih je treba predmet dvigniti v pogači, ga utrditi in pravočasno nadaljevati postopek konservacije.

Med letoma 2009 in 2010 so na zemljišču pri Osnovni šoli Ljudski vrt na Ptujju potekala zavarovalna izkopavanja pod vodstvom muzejskega kustosa Ivana Žižka. Večina najdene keramike je bila fragmentirana in močno poškodovana. Žgana je bila pri nižjih temperaturah, zraven tega pa je bila tudi več stoletij v kislem ilovnatem okolju, kar povzroči izgubo kalcitnega polnila ali razpršitev kalcijevega karbonata v gradniku.

Med izkopavanji je bila najdena tudi temno siva fragmentirana keramična skodelica tankih sten. Narejena je iz dobro prečiščene gline, na površini je sled črne barve,

dva manjša trakasta ročaja ima pripeta na cilindrično ostenje z rastlinskim ornamentom, ostenje se zožuje proti dnu, ki je rahlo vboklo.

Fragmenti najdene skodelice so bili kmalu po izkopu konservirani in utrjeni, kar je bilo nujno, da se je predmet ohranil. Utrjevalec na vodni osnovi ni prodril v globino in je na površini ustvaril svetleč film, ki je čez čas začel odstopati. Pod plastjo utrjene keramike je bil gradnik porozen in krhek, zato smo vse fragmente ponovno utrdili s 5 % raztopino Primala WS 24 in izvedli suho odstranjevanje površinskih nečistoč.

Manjše težave so se pojavile tudi pri sestavljanju in lepljenju fragmentov; stene ostenja so tanke 1 mm, nekateri lomi so zglajeni in je bil stik slab, drugi stika sploh niso imeli. Treba je bilo oblikovati glineno podporo, na katero smo namestili fragmente s pomočjo ponavljajočega se ornamenta na ostenju. Manjkajoče dele smo zapolnili z mavcem. Tudi pri tem postopku smo morali biti zelo natančni, ker površine originala ni bilo mogoče zaščititi. Mavčne dopolnitve smo primerno obdelali s skalpelom in »zbrusili« s čopičem s steklenimi vlakni. Slednjega smo uporabili zaradi večje natančnosti pri brušenju, ker je skodelica tako lahka in krhka in ne bi prenesla večjih pritiskov.

Slika 1 Fragmenti skodelice pred posegom.
Slika 2 Detajl, luščenje vrhnje plasti zaradi neprimernega pristopa utrjevanja.

Slika 3 Nameščanje fragmentov na glineno podporo.
Slika 4 Predmet po dopolnjevanju z mavcem.
Slika 5 Skodelica po posegu.

Avtor: Nina Mertik / Fotografije: Nina Mertik / Oblikovanje: Nina Mertik / Tisk: Aleksander Köhnerič
Izdajatelj: Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož / Zanj: dr. Aleksander Lorenčič / Ptuj 2022